

Η εκτός συνάξεως Κοινωνία

[Ορθοδοξία](#) / [Θεία Λατρεία](#) / [Θρησκευτική ζωή](#)

[Παναγιώτης Σκαλτσής, Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ.](#)

Ο σύγχρονος ιστορικός Βασίλειος Στεφανίδης γράφει ότι «εις τους απόντας η θεία Ευχαριστία εστέλλετο διά των διακόνων υπό την μορφήν μόνον τεμαχίου καθηγιασμένου άρτου, η υπό την μορφήν τοιούτου τεμαχίου, αλλ' επί του οποίου είχαν επισταχθεί καθηγιασμένος οίνος»[25].

Απάντηση σε ερωτήματα περί του τρόπου Κοινωνίας εκτός συνάξεων μπορεί να δοθεί μέσα από πληροφορίες αρχαίων εκκλησιαστικών συγγραφέων. Ο Τερτυλλιανός π.χ. κάνει λόγο για μεταφορά στο σπίτι εμβαπτισμένου άρτου προς μετάληψη των οικείων μετά μάλιστα από κάποιων ημερών νηστεία[26]. Και άλλες πηγές επίσης αναφέρονται στην πράξη αυτή των χριστιανών και των ερημιτών και των αποδημούντων να κρατούν θεία Κοινωνία από τη Λειτουργία της Κυριακής, με εμβαπτισμένο η μη στο αίμα άρτο, για καθημερινή κατ' ιδίαν Κοινωνία, με η χωρίς λαβίδα. Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης κάνει λόγο για λαβίδα· «Απλώνοντας σε κάποιο καθαρό τόπο ένα ιερό ύφασμα και θέτοντας πάνω σ' αυτό άγιο κάλυμμα· πάνω στο κάλυμμα λοιπόν με τη λαβίδα τοποθετούσαν τη μερίδα του παναγίου άρτου» («εν καθαρώ τινι τόπω απλούντας ιερόν ύφασμα, επάνω τούτου τιθέναι άγιον κάλυμμα· επί του καλύμματος δε διά της λαβίδος του παναγίου άρτου μερίδα»)

[27]. Ανάλογη μαρτυρία έχουμε και στον Βίο της οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας, η οποία εντός λειτουργικού πλαισίου, κάτι σαν την Ακολουθία των Τυπικών[28], ευρισκόμενη στα μέρη του Ιορδάνου, κοινώνησε από τα χέρια του αγίου Ζωσιμά του αχράντου σώματος και του τιμίου αίματος του Χριστού από «μικρόν ποτήριον» [29] ή «σκεύος ιερόν» κατ' άλλην διατύπωση[30].

Η παράσταση που θέλει την οσία Μαρία να κοινωνεί με λαβίδα (κοχλιάριο) είναι μάλλον μεταγενέστερη επιλογή του αγιογράφου. Δεν στερείται όμως ιστορικού ερείσματος η ιστόρηση αυτή. Το αγιολογικό κείμενο πάντως δεν είναι ξεκάθαρο ως προς τον τρόπο Κοινωνίας της οσίας, με την διά χειρός επίθεση στο στόμα της των δώρων η με λαβίδα. Το «και λαβών εις μικρόν ποτήριον του αχράντου σώματος και του τιμίου αίματος Χριστού του Θεού ημών»[31] δείχνει ότι η θεία Ευχαριστία μεταφέρθηκε από ένα μέρος σε άλλο. Το πιο πιθανό δε είναι ο άρτος να ήταν εμβαπτισμένος -αναμεμιγμένος με αίμα για την εύκολη μεταφορά. Άλλο βέβαια παράδειγμα, αυτό της θείας Κοινωνίας Ιουλιανού του κο-μητος, αφήνει περιθώρια να δεχθούμε ότι θα μπορούσε το ποτήριο να ήταν γεμάτο με άρτο και οίνο· «Πολλές φορές μάλιστα βάσταζαν το ποτήριο γεμάτο με το άγιο Δεσποτικό σώμα και αίμα και προέτρεπαν αυτόν να προσέλθει» («Πολλάκις δε και το ποτήριον εβάσταζον αγίου σώματος Δεσποτικού πεπληρωμένον και αίματος, και προσελθείν αυτώ προετρέποντο»)[32].

Στην Συναξαρική παράδοση έχουμε και το παράδειγμα του οσίου Λουκά του εν Στειρίω (9ος-10ος αι.). Σε σχετικό με το πως πρέπει να μεταλάβει στην έρημο ο Αρχιερέας του απήντησε ως εξής: «Εάν δεν υπάρχει ιερέας και είσαι σε ναό, κατ' ανάγκη να βάλεις επάνω στην Αγία Τράπεζα αρτοφόριο που έχει τα προηγιασμένα Μυστήρια. Αν είσαι σε κελί, να το βάλεις επάνω σε καθαρό τραπέζι, απλώνοντας μικρό κάλυμμα και τοποθετώντας τις μερίδες των αχράντων Μυστηρίων. Να θυμιάσεις, να πείς τα Τυπικά των ψαλμών, το τρισάγιο και το Πιστεύω, να κάνεις τρεις μετάνοιες, να σταυρώσεις τα χέρια σου και να μεταλάβεις τα θεία Μυστήρια με το στόμα, λέγοντας το Αμήν. Αντί νάματος να πεις λίγο κρασί, το ποτήρι όμως δεν θα το χρησιμοποιήσεις για τίποτε άλλο. Με το κάλυμμα θα μαζέψεις τις μερίδες και θα τις τοποθετήσεις στο Αρτοφόριο, προσέχοντας μην πέσει κάτω μαργαρίτης και πατηθεί»[33].

[25] Βασιλείου Κ. Στεφανίδη (Άρχιμ.), Έκκλησιαστική Ίστορία άπ' άρχής μέχρι σήμερα, Άθηναι 31990, σ.105.

[26] Tertulliani, Ad Uxorem II, V, PL 1, 1295-1297. Βλ. καί Εύστρατίου Άργέντη, Σύνταγμα κατά Άζύμων, έν Λιψία τής Σαξωνίας, αψξ (1760), σσ.302-303.

[27] Συμεών Θεσσαλονίκης, Άποκρίσεις προς τινες έρωτήσεις Άρχιερέως, ΜΑ΄, 155, 889B. Πρβλ. Μεγάλου Βασιλείου, Έπιστολή 4Γ΄, PG 32, 485 A.

[28] Σωφρονίου, Βίος όσίας Μαρίας, Δ΄, 34, PG 873, 3721 C.

[29] Σωφρονίου, ό.π., PG 873, 3721 A.

[30] Σωφρονίου, ό.π., PG 873, 3721AB.

[31] Σωφρονίου, ό.π., PG 873, 3721A.

[32] Σωφρονίου, Άφήγησις θαυμάτων τών άγίων Κύρου καί Ίωάννου, PG 873, 3457BC. Βλ. καί Robert F. Taft, A History of the Liturgy of st. John Chrysostom, vol. VI, The Cmmunion, Thanksgiving, and concluding Rites, Rome 2008, σ. 283.

[33] Μέγας Συναξαριστής τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, τόμος Β΄, μήνας Φεβρουάριος, 7, έπιμέλεια Άρχιμ. Ματθαίου Λαγγή, Άθήνα 1975, σ. 206. Βλ. καί Χριστοφόρου Χρόνη (Πρωτ/ρου), «Τρόπος μετάδοσης τής θείας Κοινωνίας - Όδεύοντας προς τήν τέλεια άτέλεια», άρθρο στό διαδίκτυο.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](https://bit.ly/3fLhJGS)

<https://bit.ly/3fLhJGS>